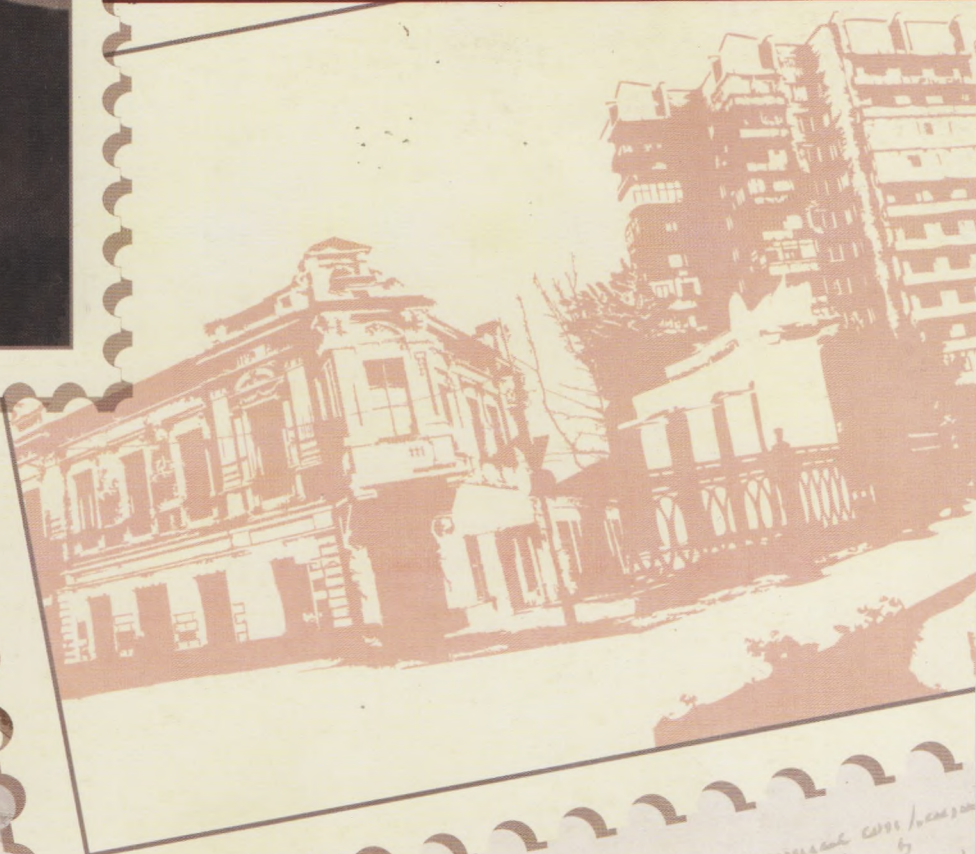

АЛЕКСЄЄВСЬКІ КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

Матеріали регіональної конференції,
присвяченої 100-річчю
від Дня народження
А.А. Хижняка

Мелітополь – 2015

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Мелітопольський відділ Географічного товариства України
Громадська організація «Спілка краєзнавців Мелітопольщини»

АЛЕКСЄЄВСЬКІ КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

МАТЕРІАЛИ РЕГІОНАЛЬНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
А.А. ХИЖНЯКА

Мелітополь - 2015

УДК 378.4(477.64-21) МДПУ (062.552)
ББК 74.58(4Укр-4Зап-2Мел)
А 47

Алексєєвські краєзнавчі читання: Матеріали регіональної наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю А.А. Хижняка / Відп. ред. В.П. Воровка. - Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2015. - 217 с.

Конференція присвячена 100-річчю з дня народження засновника і першого декана природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, організатора і голови Мелітопольського відділу Українського географічного товариства, педагога та вченого Андрія Андрійовича Хижняка. До збірки включені матеріали, присвячені науково-педагогічній діяльності А.А. Хижняка, спогадам колишніх студентів про А.А. Хижняка як декана, вченого і викладача; теорії, практиці та методиці географічних досліджень; історичній та етнографічній спадщині Мелітопольського краю та інших регіонів; біологічним та санітарно-гігієнічним дослідженням; екологічним та природоохоронним проблемам регіону; рекреаційно-туристичним дослідженням; краєзнавчому, патріотичному та полікультурному вихованню молоді

Редакційна колегія:

- Молодиченко В.В.** – ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор філософських наук, професор
- Прийма С.М.** – проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат педагогічних наук, доцент
- Арабаджі О.С.** - проректор з заочної форми навчання Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат географічних наук, доцент
- Воровка В.П.** – декан природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат географічних наук, доцент
- Марченко О.А.** - заступник декана природничо-географічного факультету з навчальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат географічних наук, доцент
- Даценко Л.М.** – завідувач кафедри фізичної географії та геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор геологічних наук, професор
- Арсененко І.А.** - завідувач кафедри туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат географічних наук, доцент
- Резнік В.І.** - голова громадської організації «Спілка краєзнавців Мелітопольщини»

Комп'ютерний набір та верстка: Воровка В.П., Неліпа К.Г.

Всі матеріали подано у авторській редакції. Відповідальність за підбір і виклад фактів у статтях несуть самі автори. Висловлені в статтях думки не обов'язково збігаються з точкою зору редакційної колегії.

@ Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

ЗМІСТ

Життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність А.А. Хижняка

Александр Алексеев КРАЕВЕДЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ А.А. ХИЖНЯКА	8
Елена Петроченко ИЗ ВОСПОМИНАНИЙ У.А. ПЕТРОЧЕНКО ОБ А.А. ХИЖНЯКЕ.....	11
Тамара Стручаева, Виталий Стручаев АНДРЕЙ АНДРЕЕВИЧ ХИЖНЯК И СОВРЕМЕННЫЙ БЕЛГОРОДСКИЙ КЛАССИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ.....	12
Л. Тарасенок ВОСПОМИНАНИЯ О А.А. ХИЖНЯКЕ.....	15
Борис Чернов ОКРЕМІ СТОРІНКИ ІЗ ЩОДЕННИКА ВИПУСКНИКА 1967 р.....	15
Лидия Шилова У ИСТОКОВ ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В МГПУ.....	21

Географічні дослідження: теорія, практика, методика

Олена Белік ПЕРЕХІД ДО ЗАСАД СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ.....	25
Ірина Боговін КОМПЛЕКСНИЙ ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ М. МЕЛІТОПОЛЯ	27
Володимир Воровка МОРСЬКА СМУГА ЯК ГЕОЕКОТОН.....	28
Світлана Гришко СУЧАСНА ЛАНДШАФТНА СТРУКТУРА АЛТАГИРСЬКОГО ЛІСОВОГО МАСИВУ.....	32
Людмила Даценко, Тетяна Зав'ялова ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УЗБЕРЕЖЖЯ ТА АКВАТОРІЇ АЗОВСЬКОГО МОРЯ.....	35
Володимир Клименко СИСТЕМНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНО-СИМВОЛІЧНИХ СИГНАЛІВ (ПСС) У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІКИ В ШКОЛІ.....	38
Ольга Левада МОНІТОРИНГ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ	41
Ксенія Неліпа СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ.....	42
Лариса Прохорова ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ КОМФОРТНОСТЬ КАК АСПЕКТ ХАРАКТЕРИСТИКИ УРБОЛАНДШАФТА.....	45
Михайло Сажнев, Богдан Авраменко КАДРОВИЙ НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ.....	47
Тетяна Сапун ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОЛИНИ РІЧКИ МАЛИЙ УТЛЮК.....	51
Олексій Ситник, Оксана Браславська ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВИХ ПРАКТИК З ФАХОВИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН (НА ПРИКЛАДІ ГІДРОЛОГІЧНОЇ) НА ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ УДПУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ	54

Микола Стецишин ОПТИМІЗАЦІЯ ЗРОШУВАЛЬНИХ АГРОЛАНДШАФТІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ	58
Геннадій Тамбовцев ПРИРОДНО-АНТРОПОГЕННЫЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ, ЕГО ОЦЕНКА И ПОСЛЕДСТВИЯ.	60
Сергій Трофименко, Наталя Трофименко ЛАНДШАФТНА СТРУКТУРА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ПРИМОРСЬКОГО РАЙОНУ.....	62
Христина Черченко БАГАТОРІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ПО МЕТЕОСТАНЦІЇ МЕЛІТОПОЛЬ.....	64

Історична та етнографічна спадщина Мелітопольщини

Клавдія Антошук, Марія Юкальчук ПИРОГОВСЬКИЙ МЕМОРАЛ: МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ	68
Наталья Голубенко ОБРЯДЫ ВЫЗЫВАНИЯ ДОЖДЯ У БОЛГАР СЕВЕРНОГО ПРИАЗОВЬЯ (с. ПЕТРОВКА)....	73
Олег Гончаренко ЕПІСТОЛЯРНІ ДОКАЗИ ФУНДАТОРСТВА МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ ПАВЛОМ КАЕТАНОВИЧЕМ ДЗЯКОВИЧЕМ	76
Віктор Гудзь, Ольга Мовчан ПЕРШИЙ „ЧЕРВОНИЙ” ГОЛОДОМОР НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ.....	84
Віктор Гудзь, Яна Таравська ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА ВЛАДИ НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ У 1932-1933 РОКАХ.....	87
Олексій Замуруйцев ВИДАВНИЧА СПРАВА У НІМЕЦЬКИХ ПОСЕЛЕННЯХ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ПОВІТУ НАПРИКІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	90
Е.А.Иванов, Е.В. Ивашенко ИСТОРИЯ – УЧИТЕЛЬНИЦА ЖИЗНИ.....	92
Наталья Красько ФОТОГРАФІЇ ПОХОРОНУ: КОМУ ЦЕ ПОТРІБНО? (РОЗДУМИ ПІСЛЯ ЕКСПЕДИЦІЇ ДО БОЛГАРСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРИАЗОВСЬКОГО РАЙОНУ).....	95
Алла Крилова ДІЯЛЬНІСТЬ СЕЛЯНСЬКОГО ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ В ПІВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І (1883- 1915 рр.).....	98
Николай Крылов К ИСТОРИИ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В МЕЛИТОПОЛЕ В 20-е ГОДЫ ХХ СТОЛЕТИЯ	100
Сергій Половка, Олена Половка МАЛОВІДОМА ПОСТАТЬ У ГЕОГРАФІЇ УДПУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ (до 70-ї річниці заснування географії в Уманському Учителському інституті).....	103
Лариса Полякова ІСТОРИЧНИЙ ПОГЛЯД НА СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ (1990- 1996рр.).....	106
Ярослав Попенко ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ ЗА ЧАСІВ УРЯДУ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО (КВІТЕНЬ-ГРУДЕНЬ 1918 р.).....	109

Владимир Резник КРАТКАЯ ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ЗЕМСКОЙ МЕДИЦИНЫ СЕВЕРНОЙ ТАВРИИ.....	112
Татьяна Савина РАЗВИТИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ МЕЛИТОПОЛЬСКОГО ПАРКА КУЛЬТУРЫ И ОТДЫХА ИМЕНИ ГОРЬКОГО В 50-70 гг. XX века (к 110-й годовщине со дня рождения директора парка имени Горького М.В.Осянина)	119
Наталья Шкода САМОДІЯЛЬНІ ТЕАТРАЛЬНІ ГУРТКИ КРИМУ В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	122

Біологічні та санітарно-гігієнічні дослідження в регіоні

Петр Горлов, Валерий Сиохин, Андрей Сидоренко ВЕСЕННЯЯ МИГРАЦИЯ БОЛЬШОГО БАКЛАНА (<i>PHALACROCORAX CARBO</i>) В СЕВЕРНОМ ПРИАЗОВЬЕ.....	124
Петро Горлов, Валерій Сіохін, Андрій Сидоренко РАРИТЕТНА ОРНИТОФАУНА АЗОВО-СИВАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ В 2014 РОЦІ.....	128
Наталья Демченко ФАУНА РИБ РІЧКИ МОЛОЧНОЇ (ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ).....	133
Юрий Кармышев О СОСТОЯНИИ ФАУНЫ ЗЕМНОВОДНЫХ И ПРЕСМЫКАЮЩИХСЯ НА ЮГЕ ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	136
Раиса Черничко ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ СВЯЗИ БОЛЬШОГО БАКЛАНА (<i>PHALACROCORAX CARBO</i>) НА МОЛОЧНОМ ЛИМАНЕ (УКРАИНА, ЗАПОРОЖСКАЯ ОБЛ.)	138

Екологічні та природоохоронні проблеми регіону

Ирина Донець, Тетяна Власюк МОНІТОРИНГ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У СФЕРІ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	142
Юрий Кармышев О ЗНАЧЕНИИ ПРИРОДООХРАННЫХ ПОЛЕВЫХ ПРАКТИК В ДЕЛЕ СОХРАНЕНИЯ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	145
Володимир Кінжибало РОЗВИТОК ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ НА ПРИКЛАДІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	146
Дмитро Степаненко, Тетяна Копилова, Олександр Писанець АНАЛІЗ СТАНУ СФЕРИ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В МЕЛІТОПОЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ.....	149
Оксана Матвеева ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ДОВКІЛЛЯ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО УЗБЕРЕЖЖЯ АЗОВСЬКОГО МОРЯ.....	152
Богдан Митяй ПРИРОДНІ РЕСУРСИ МОЛОЧНОГО ЛИМАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ СТАНУ В МАЙБУТНЬОМУ.....	154

Рекреаційно-туристичні дослідження

Ірина Арсененко, Лариса Донченко, Цветана Сорокіна МУЗЕЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ: ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ.....	157
Олег Байтеріяков ОЦІНКА АЛТАГІРСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ДЛЯ ЗМАГАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	163
Євген Бортников, Анастасія Бортникова РЕГІОНАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЛОКАЛЬНИХ КУЛЬТУР.....	166
Микола Коцюба СУЧАСНА ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	169
Оксана Марченко, Валентина Іванова СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУРОРТНО-ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	172
Микола Окса, Ілля Самофалов ФОРМУВАННЯ ВИХОВНОГО КОЛЕКТИВУ В ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧІЙ РОБОТІ З УЧНЯМИ.....	175
Ілля Самофалов ОБЩЕНИЕ ПОДРОСТКОВ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОПЫТЕ А.С.МАКАРЕНКО.....	178
Олеся Топалова СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСТУПНИХ ТУРИСТСЬКИХ МАРШРУТІВ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	180
Юлія Хрущ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ.....	184
Ксенія Шевченко СУЧАСНА ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА КИЇВ.....	186

Краєзнавче, патріотичне та полікультурне виховання молоді

Айдер Абдураман, Максим Купресенко, Олександр Непша, Андрій Проценко, Віктор Ушаков ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.....	188
Олена Арабаджі, Олексій Андрющенко РОЛЬ ЛОКАЛЬНОГО МУЗЕЮВ РЕГІОНАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ТА СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ(НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРКУЛЬТУРНОГО МУЗЕЯ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ).....	190
Віктор Гапотій КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПАТРІОТИЧНОГО БУТТЯ СУЧАСНОСТІ.....	193
Віктор Гнедашев КРАЄЗНАВЧІЙ АСПЕКТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	195
Ірина Донець СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КРАЄЗНАВСТВА В УКРАЇНІ.....	198

Олег Печерський ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ФЕДЕРАТИЗМУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД.....	200
Олексій Тимків РОЛЬ ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ФОРМУВАННІ ПАТРІОТИЗМУ ШКОЛЯРІВ...	204
Надія Хавер РОЛЬ КРАЄЗНАВСТВА У ВИХОВАННІ МОЛОДІ.....	207
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....	213

Вивчення природних процесів на акваторіях і в зоні «суша-море» виконується Морським гідрофізичним інститутом НАН України. Проблемам геології, геоморфології, стратиграфії морських відкладів присвячені праці співробітників Інституту геологічних наук НАНУ (П.Ф. Гожик, О.Ю. Митропольський, В.М. Шовкопляс).

Список використаних джерел та література

1. Азовские косы // Заповедная природа Донбасса / Составитель: А.З. Дидова. – Донецк: Донбасс, 1987. – 168 с.
2. Аксенов А.А. Морфология и динамика северного берега Азовского моря // Труды государственного океанографического института. – Вып. 29(41). – 1955. – С. 112-124.
3. Аксенов А.А. Некоторые особенности абразии берегов Азовского моря // Труды гос. Океанографического института. – 1957. – Вып. 34. – С. 107-143.
4. Античная география // Составитель: М.С. Боднарский. – М.: Гос. изд-во географ. лит-ры, 1953. – 374 с.
5. Булавин Б.П. Ископаемые почвы Азовского побережья // Почвоведение. – 1959. – № 1. – С. 52-59.
6. Булавин Б.П. О приазовских лессовидных отложениях // Почвоведение. – 1966. – № 1. – С. 68-74.
7. Булавин Б.П. Оползни и обрушения земляных масс на Азовском побережье // Бюл. Моск. о-ва испытателей природы. Геология. – 1958. – Т. 63. – Вып. 1. – С. 123-126.
8. Геологиям Азовского моря / Отв. ред. Е.Ф. Шнюков. – К.: Наукова думка, 1974. – 247 с.
9. Геология Черного и Азовского морей / Отв. ред. Е.Ф. Шнюков. – К.: ТОВ «Карбон-ЛТД», 2000. – 337 с.
10. Геродот. История: в 9-ти кн. – Л.: Наука, 1972. – Кн. 4. – 600 с.
11. Карякин Л.И. О происхождении кос на северном побережье Азовского моря // Изв. ВГО. – 1954. – Т. 86. – Вып. 1. – С. 112-115.
12. Лобанов И.Н. Геоморфология долины р. Берды // Изв. Всесоюз. Географ. об-ва. – 1952. – Т. 84. – Вып. 6. – С. 627-631.
13. Лобанов И.Н. Про походження кіс на північному побережжі Азовського моря // Геол. журнал. – 1940. – Т. 7. – Вып. 1-2. – С. 163-166.
14. Отчет Азовской научно-исследовательской станции за 2006 год [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.secology.narod.ru/report2006.doc>.
15. Хрусталеv Ю.П., Грудинова Л.Я., Серова В.В., Жмурко В.Я. Роль эолового материала в морском седиментогенезеаридной зоны (на примере Азовского моря) // Литология и полезные ископаемые. – 1988. – № 2. – С. 55-64.
16. Хрусталеv Ю.П., Федюнина В.И. Роль эолового фактора в современном осадконакоплении Азовского моря // Доклады АН СССР. – 1975. – Т. 222. – № 1. – С. 90-93.
17. Хрусталеv Ю.П., Щербаков Ф.А. Позднечетвертичные отложения Азовского моря и условия их накопления. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростов. ун-та, 1974. – 154 с.
18. Щербаков Ф.А. К истории развития северного и западного побережий Азовского моря в связи с образованием прибрежных морских россыпей // Тр. Океанографич. комиссии АН СССР. – 1961. – Т. 12. – С. 7-29.

Володимир Клименко
Мелітополь

СИСТЕМНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНО-СИМВОЛІЧНИХ СИГНАЛІВ (ПСС) У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІКИ В ШКОЛІ

Формування нового економічного мислення стало в сучасних умовах соціальним замовленням. Питання проблемного навчання знаходяться в центрі уваги в загальноосвітніх навчальних закладах. Завданням проблемного навчання є розвиток мислення учнів, їх творчих здібностей, перенесення уваги від репродуктивного сприйняття на активізацію пізнавальної діяльності, на створення умов для всебічного розвитку творчої особистості. Важливо, щоб учні не просто запам'ятовували економічні факти, явища, тощо, а глибоко осмислювали їх, уміли порівнювати, виявляли причино – наслідкові зв'язки. Проблематика в процесі навчання економіки виникає, коли учні стикаються з суперечливими факторами, закладеними в предметах

і явища природи, або з невідповідністю між відомими знаннями чи способами дії і невідомими, тобто тими, які потрібно здобути у процесі пізнання.

Методологічною основою системного застосування модельно-символічної технології є роботи Барабохи П.О. Реалізуючи проблемне навчання на основі універсально-графічної моделі, що носить методологічний характер і застосовується на уроках економіки в класах різного профілю та з різним рівнем навчальної компетентності. Методика використання ПСС реально впливає на формування опорних понять і закономірностей в шкільному курсі «Економіки». Її використання набуває логічно завершений, взаємообумовлений характер. Система ПСС працює на трьох рівнях навчання: інформаційному, репродуктивному і творчому.

Проблемно-символічний сигнал – це універсальна модель, основу якої надає сполучення опорної пари термінів і проблемно-диференційованого завдання, що виражене мовою символіки.

Застосування ПСС регламентовано алгоритмом, що складається із 5 етапів (кроків).

1 крок – вибір пари термінів.

2 крок – підбір символів з «Конструктору ПСС».

3 крок – побудова моделі.

4 крок – виконання проблемного завдання.

5 крок – навчальний (методичний) аналіз.

Ключові слова: пара – символ – модель – виконання – аналіз.

Перевагами системного використання проблемно-символічних завдань є: розвиток інтелектуальних здібностей та самостійного мислення учнів на уроках економіки; формування одразу двох понять; має велику амплітуду варіативного ускладнення моделі для вирішення проблеми; без забруднень програмується в комп'ютерному варіанті; формує психологію подолання труднощів та досягнення результату; чітко визначає межі повного виконання завдання.

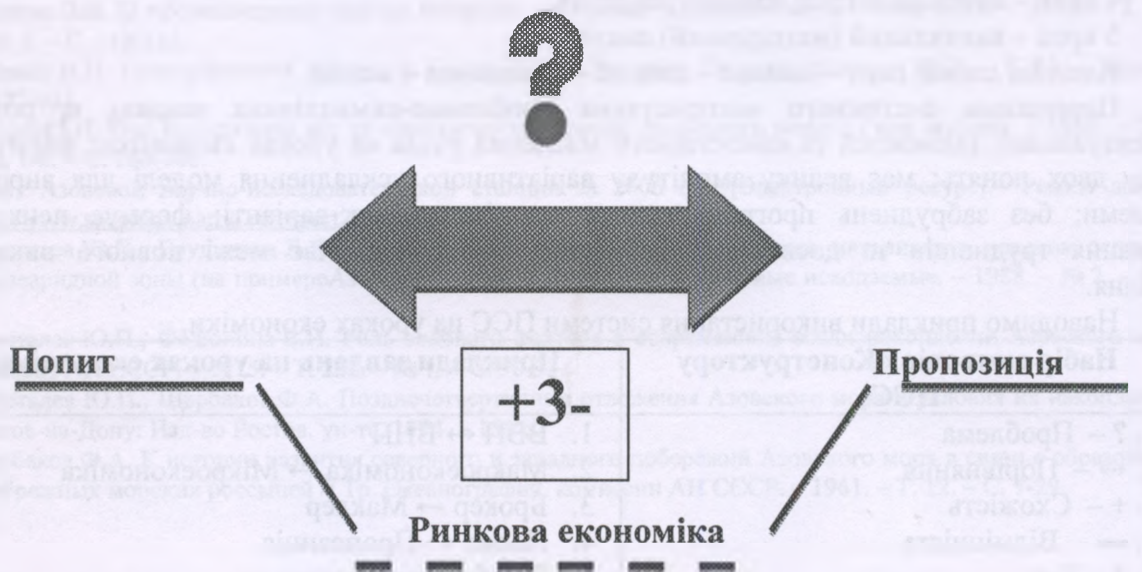
Наводимо приклади використання системи ПСС на уроках економіки.

Набір символів «Конструктору ПСС»	Приклади завдань на уроках економіки
1. ? – Проблема 2. ↔ – Порівняння 3. + – Схожість 4. — – Відмінність 5. 3 – Три	1. ВВП ↔ ВНП 2. Макроекономіка ↔ Мікроекономіка 3. Брокер ↔ Маклер 4. Попит ↔ Пропозиція 5. Засоби виробництва ↔ Засоби праці
6. → – Вплив	1. Емісія → Ріст темпів інфляції 2. Собівартість → Ціноутворення 3. Обмеженість ресурсів → Прагнення виробників до вдосконалення технологічного процесу
7. ↔ – Взаємовплив	1. Ціна ↔ Попит і пропозиція 2. Потреби ↔ Виробництво 3. Ринок ресурсів ↔ ринок валюти
8. ↔ – Взаємодія	1. Корисність ↔ Бюджетне обмеження 2. Комерційна рента ↔ Економічна рента 3. Грошові агрегати ↔ Грошова маса

9. Причина-Наслідок	1. Інфляція Зменшення реального 2. Максимізація прибутку Альтернативні витрати 3. Стабільність курсу валюти Інфляція
10. – Позитив 11. – Негатив	1. Ринкова Планова 2. Ринкова Планова
12. П – Приклад	Привести приклади +3
13. – Головне	Виділити головне в ПСС
14. – Висновок	Зробити висновок

Приклади виконання ПСС

Порівняйте поняття «попит» та «пропозиція» виділити 3 основні риси схожості та відмінності. Підберіть узагальнююче слово.

- Попит**
1. Графік
Крива попиту
 2. Закон попиту
(обернена залежність)
 3. Кількість товарів та послуг
Які покупці готові купити за певну ціну.

- Пропозиція**
1. Графік
Крива пропозиції
 2. Закон пропозиції
(пряма залежність)
 3. Кількість товарів та послуг, яку виробники готові продати на ринку за певну ціну

- Ринкова економіка**
1. Визначальні категорії ринкової економіки.
 2. Кількість товарів та послуг.
 3. Взаємодія попиту та пропозиції формує рівновагу.

1. Бар
гес
2. Маг
твс

МС

зайнято
обгрун
терито

зменше
безробі
індивід
надают

робото
місці р
роботи,
рис, як
фахівця
за фахо
ринку г

навчанн
здійсно
Але в т
рівні та
а також
спеціал
Північн
Чернігі
негатив

провідн
Такий
перепід

недоста
монитор
Запоріз
зарестр

Список використаних джерел та література

1. Барабоха П.А. Программа системного применения проблемно-символических сигналов (ПСС) в преподавании географии. Учебно-методическое пособие. – К.: Издательство «Реформа», 1998. – 48 с.
2. Материалы международной научно-методической конференции. Непрерывность развития профессионально-творческих способностей учащихся и студентов в системе образования. Киев – Мелитополь – 1997 г. – 101 с.

Ольга Левада
Мелитополь

МОНІТОРИНГ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

В умовах нестабільної економічної ситуації, виникнення значного ринку вторинної зайнятості важливим напрямом регулювання регіонального ринку праці є суспільно-географічне обґрунтування професійної орієнтації та перепідготовки населення у відповідності до територіальних та галузевих відмінностей на попит робочої сили.

На нашу думку, основним напрямом професійноорієнтаційної діяльності має бути зменшення дефіциту інформації з питань пошуку роботи та працевлаштування; ознайомлення безробітних з тактикою поведінки на ринку праці; орієнтації на переваги та можливості індивідуального чи кооперативного агробізнесу (малий бізнес) та форми підтримки і пільги, які надаються або гарантуються у таких випадках державою.

Важливе значення мають послуги психолога безробітним: як триматися на співбесіді з роботодавцем; які переваги як працівника слід підкреслити; як завоювати повагу на новому місці роботи. Адже реалії, що склалися на сучасному ринку праці, потребують від шукачів роботи, окрім високої кваліфікації та відповідного трудового досвіду, ще й таких особистісних рис, як мобільність, здатність оперативного реагувати на потреби роботодавців у тих чи інших фахівцях. Адже, як свідчить практика, якщо певний час безробітному не вдається знайти роботу за фахом, найкращим вирішенням цієї ситуації є здобуття нової професії, що є затребуваною на ринку праці.

Слід зазначити, що Запорізька область володіє значним потенціалом професійного навчання та перепідготовки кадрів. Так, навчання та перенавчання незайнятих громадян може здійснюватись на базі понад 40 навчальних закладів різних форм власності та рівнів акредитації. Але в територіальному розрізі не всі адміністративні райони області забезпечені на достатньому рівні такими закладами. Переважна більшість освітніх закладів зосереджена в обласному центрі, а також містах Мелітополі та Бердянську. Середні спеціальні заклади сільськогосподарської спеціалізації є у Василівці, Оріхові, Приморську, промислової – в Дніпрорудному та Токмаку. Північний схід області, зокрема Гуляйпільський, Пологівський, Куйбишевський, Розівський та Чернігівський райони, не забезпечені власними спеціалізованими освітніми закладами. Це негативно позначається на закріпленні кадрів на селі.

Цю проблему можна вирішити, відкриваючи пункти підвищення кваліфікації на базі провідних підприємств та організацій районів з подальшим працевлаштуванням безробітних. Такий захід вже впроваджується в практику шляхом відкриття пунктів перенавчання та перепідготовки за місцем проживання.

Діяльність же державних центрів зайнятості з профорієнтації є, на нашу думку, недостатньою як за видами, так і обсягами надання населенню відповідних послуг. Так, моніторинг надання освітніх послуг особам, які знаходилися на обліку в службі зайнятості Запорізького регіону за останні десять років показав, що в середньому із всієї кількості зареєстрованих безробітних послугами, щодо профорієнтації було охоплено тільки 35 %.